

"Az igaz kitart az ő útján,
és a tiszta kezű ember még
erősebbé lesz." (Jób. 17.8)

Mindazokhoz, akik Domján József művészetét szeretik és értékelik

s akik talán egy vagy több művének birtokában is vannak, lesújtó hírt visznek e sorok: a világszerte elismert művész háza, műterme, otthona 1970 június 23-án porrá égett. Amikor az Eg árvízzel sujtotta az otthoni magyarok százazreit, tüzvészeti bocsátott egy távolban élő fiára Elveszték az alig felbecsülhető értékű fametszetek, nyomatok s velők minden ingóságuk is. Mindenük odayesztett, kivéve bibliai bölcseségű alázatukat, amellyel a kiszámíthatatlan csapást tudomásul veszik és a hitük, hogy lesz erejük új életet kezdeni.

Domján egyéniségét, tehetségét, emberi értékeit ismerve egészen bizonyos, hogy ez a katasztrófa művésze egy új szakaszának kezdetét jelenti. Ez az élmény és tapasztalat új alkotások kovácsa lesz. A hamuból és porból olyan ékességű tűzmadárként fog életre kelni mindaz, ami elveszett, amelyet csak az ő szíve, keze, szeme, képzelete, az ő színei és formái álmai tesznek lehetővé s amit muzeumokban, képtárakban, magán gyűjteményekben és otthonokban megmaradt alkotásai már eddig is meggyőző erővel bizonyítanak, előre hirdetnek.

Abban a kötetben, amely egyszer Domján művészetének emléket fog állítani, ezzel a megdöbbentő tüzésszel egy új fejezet válik majd szükségessé; a fametszet művészetének Bartókja olykor-jében egy megkülönböztető fázis jel rajzolóidk élénk: minden ami eddig készült — "ante ignem". Minden, ami ezután — "post ignem".

Domján művészetének "ante ignem" szakasza visszavonhatatlanul lezárult. Nincs többé fatábla, amelyről még egy nyomat volna készíthető a csodálatos pávákról, pipacsokról. Két kiadás előtt álló könyve közül az egyik, az emberiség nagy háboruit ábrázoló album, esetleg már soha többé nem kerülhet az olvasók kezébe; a másik, a "Magyar Ének" tíz epikus táblájával és iniciáléival megmenthető a megmaradt néhány próbanyomattal. A hamu- és üszökké perzselődött romhalmaz felett olajággal a csőrében vár a békére a montánai galamb, begyén és tollain egy új emberi rend jeleivel a csempélés, pusztulás lezárulóban levő korszak a után.

Hogy ez a tüzésszel lezáruló szakasz mit jelent Domján műveinek szerencsés tulajdonosai számára, azt itt most nem szükséges részletezni. A nyomatok eddig is szigorúan korlátozott példányban készültek. A művész szigoránál megfellebbezhetetlenebb hatalom zárta le immár a sorozatokat.

Ez a körülmény egyben új gondolatokat ébreszt: nem volna-e rendjén, hogy azok, akik a művészeti világ "tőzsdéjének" egy ilyen fantasztikus fordulata révén a jó ég tudja hányszorosára emelkedett "értékpapírok" tulajdonosaivá váltak, — ugyanakkor, mikor az alkotó tönkrement — segítségére sietnének Domjánéknak az új kezdet érthető nehézségeinek óráiban? Akik őket ismerik, tudják, hogy "adományokat" ők senkitől nem várnak. De egy-egy ötven, száz, vagy több dolláros előleg amelyet a művész jövő remekeivel fizetne vissza, még befektetéskép sem látszik rossznak. Egy párat már meg is tettek.

Akik e "segítség" példáját követni óhajtják, küldjék csekkjeiket az alábbi címre: Joseph Domján, Tuxedo Park, New York, 10987, USA. Domjánék most egy jószívű szomszéd házában élnek míg új hajlékhoz jutnak.

Padányi-Gulyás Jenő

16
S. EGED